

RESERAPPORT IIC ISTANBUL CONGRESS 2010
Annamarie Christensson, Metallkonservator,
Acta KonserveringsCentrum AB

Tack vare ett resebidrag från Bothéns stiftelse hade jag möjlighet att åka på IIC Istanbul Congress 2010, som hölls den 20-24 september. I år var temat "Conservation and the Eastern Mediterranean".

Konferensen hölls i ett nybyggt skyskrapekomplex "Sabanci Center", som tydligt illustrerar det nya Istanbul som håller på att växa fram vid sidan av det gamla centrum. Istanbuls historiska stadskärna är däremot ett centrum där fantastiska moskéer, palats och låga myllrande kvarter fylls med affärer, turister och tiggare, som mixas i en lätt kaotisk blandning.

Konferensen inleddes med ett långt tal av David Lowenthal, årets "Forbes Prize Winner". Talet gav en omfattande beskrivning av konserveringens historia och framtid. Historiskt tog konserveringen sin början just i Medelhavsområdet som i många fall länsades på sina föremål, vilka idag kan beskådas i de flesta västländska stora museer. Han beskrev vidare hur historiska lämningar för människorna vid Medelhavet både kan ses som en börda och en tillgång. Ruiner måste underhållas och skyddas från vandalism samtidigt som folk gläds åt dem och inte minst, får sin inkomst från dem. Ett problem som idag blivit större och som också märks inom kulturmiljövården är den ökande nationalismen, som gör att folk lever mer separerat. Tidigare bodde muslimer, kristna och judar mer tillsammans, vilket medför att arbetet med olika monument idag är mer "känsligt" än tidigare.

I sitt tal menade han också att man måste arbeta för att förbättra de motsättningar som finns mellan restaurering i förhållande till konservering, där nya idéer och metoder måste utvecklas. Han tog också upp nödvändigheten att det glapp som ibland finns mellan, som han uttryckte det, "naturvetenskapligt ignoranta" intendenterna och "konstblinda" konservatorerna måste överbryggas.

Föredragen

Måndagens föreläsningar innehöll en bred mix av ämnen som geografiskt spände från Svarta havets djup till toppen av berget Athos. Första föredraget handlade om något som vi är förskonade ifrån, nämligen stora jordbävningar. Mycket konkreta exempel på restvärdesräddning gavs från museer i Istanbul, där föredragshållaren bl.a. förklarade hur man kan minimera skador på museisamlingar när hela huset rämnar!

Nästa föredrag tog upp något, som för oss som arbetar med arkeologi, känns aktuellt. Det handlade om "in situ"-bevarande av skeppet "Sinop D" och dess föremål, som ligger på botten av Svarta Havet. Där pågår ett projekt som lite påminner om det "Återdeponeringsprojekt av marina arkeologiska fynd" som flera arkeologiska konservatorer i Sverige för tillfället är involverade i. Likaså togs frågan upp hur man lämnar vrak som detta efter att undersökningen är klar - ska det bli ett undervattensmuseum eller hur ska folk få kunskap om skeppet. (I detta fall ligger det dock så pass djupt att det i alla fall är svårt för sportdykare att rovdyka på det).

Nästa föredrag handlade om konserveringen av ett grekisk-ortodoxt textilt epitafium som avbildar den döde Kristus och som tillhör munkklostret på berget Athos. Föredragshållaren beskrev några av de vedermödor man kan råka ut för, bl.a. så får inga kvinnor (vilket konservatorerna var) besöka ön, vilket gjorde det

RESERAPPORT IIC ISTANBUL CONGRESS 2010
Annamarie Christensson, Metallkonservator,
Acta KonserveringsCentrum AB

besvärligt att packa och transportera den mycket ömtåliga textilen. Hon beskrev även de ibland svåra avväganden man måste göra när det handlar om föremål som används. Föremålen ska både kunna hanteras samtidigt som de är ytterst ömtåliga. Problem man själv känner igen hemifrån från arbete med kyrkliga bruksföremål.

Det arkeologiska temat fortsatte med attiska keramikvaser med utgångspunkt i fenomenet att man fortfarande kan göra arkeologiska utgrävningar i själva museiföremålen. D.v.s. många keramikvaser visar sig innehålla ett stort antal blandade skärvor som har satts ihop till "nya" vaser där mönstret har målats i. Ska man ta isär delarna och låta vasen ligga som skärvor eller ska man låta den ha kvar sina falska delar? Frågor som konservatorer ständigt måste ta ställning till.

Tisdagen inleddes med ett föredrag om islamiskt metallhantverk. Här diskuterade Susan La Niece, kemist vid British Museum, svårigheterna att veta vilket som är smuts och vilket som är medvetna inläggningar i metallen, likaså vad som är korrosion och avsiktlig patinering. Hon beskrev också problematiken vid rengöring av föremålen. Man måste vara mycket försiktig med lösningsmedel så att det inte kryper in bakom inläggningarna. Är inläggningarna av organisk art, kan de då lösas upp och förstöras. Hon efterlyste bra referensbibliotek/databaser för nedbrutna organiska hartser m.m. som kan användas vid bl.a. FTIR analys.

Tisdagen ägnades sedan till största delen åt islamiskt papper och bokkonst. Vi fick lära oss om skillnader mellan ottomanska och andalusiska bindningstekniker och vad som skiljer östliga och västliga papperskvaliteter åt. Dessutom gavs exempel på att vi som konservatorer har unika möjligheter att föra forskningen framåt tack vare våra möjligheter att undersöka föremålen på så nära håll. Bl.a. kunde man tack vare en observant konservator konstatera att stämplar användes vid dekoration av manuskript, vilket man tidigare sagt varit otänkbart.

Onsdagen var dagen då vi gjorde olika utflykter. Jag hade anmält mig till en grupp som bl.a. besökte sultanens gamla palats "Topkapi", ett byggnadskomplex som var centrum för det ottomanska riket. I palatset fanns också sultanens harem, där en gång ca 900 kvinnor bodde. Inne i Topkapi kunde man beskåda fantastiska föremål av ädla metaller, utsmyckade med mängder av ädelstenar, sultanernas påkostade klädedräkter, rustningar m.m. Jag minns speciellt en stor skål fylld med smaragder stora som ägg!

Utflykten fortsatte sedan till "Rustem Pasa Moskén". Moskén är nästan osynlig från utsidan, där den ligger inklämd på en liten gata. Den visade sig dock vara en liten pärla med väggar helt beklädda med blåmönstrat kakel. Dagen avslutades i kryddbaren, en av flera basarer under tak i Istanbuls stadskärna.

Torsdagsförmiddagen avhandlade det märkliga fenomenet att hela interiörer från framförallt Damaskus, vid förra sekelskiftet monterades ner och flyttades till museum och privata samlare över hela världen. Rummen såldes och köptes på samma sätt som antikviteter. Interiörerna finns idag bl.a. i Malaysia, Hawaii, Berlin och New York. Rummen är oerhört vackra och påkostade och de frammanar en exotisk känsla av "Tusen och en natt". Nu är flera av interiörerna i behov av konservering, lacker släpper, färger förändras och trädetaljer saknas.

RESERAPPORT IIC ISTANBUL CONGRESS 2010
Annmarie Christensson, Metallkonservator,
Acta KonserveringsCentrum AB

Vid konserveringarna har man nu möjlighet att också göra undersökningar av ursprungliga material och tekniker.

Konferensens galamiddag hölls på torsdagskvällen i en av Istanbuls flertal underjordiska vattencisterner som finns kvar från antiken, "Dirik Cistern, De 1001 kolonnernas cistern". Den tillhörde en gång Philoxenus, en romersk senator utsänd av Konstantin den Store. Vattenreservoaren fungerar idag som en stor underjordisk festlokal.

Fredagens avslutande föredrag gick i textilens tecken. Då avhandlades det bl.a. turkiska mattor. En djupdykning gjordes i identifiering av vilka färger och växter som garnen färgats in med. Föredragshållarna beskrev vilka olika analysmetoder man använt och vilka problem man stöter på när man gör analyser på redan nedbrutet material. Även här efterlyste man bättre databaser för analyser av nedbrutet material.

Sammanfattningsvis var det en konferens med mycket folk och många spännande och intressanta föredrag. Det kändes nyttigt att få fördjupa sig och diskutera föremål från just Medelhavetsområdet. Det händer ibland att vi får in objekt från området för konservering och ju mer kunskap man har om föremålen desto bättre arbete utför man.

Annmarie Christensson

Sabancı Center

RESERAPPORT IIC ISTANBUL CONGRESS 2010
Annamarie Christensson, Metallkonservator,
Acta KonserveringsCentrum AB

Rustem Pasa Moskén

Infälld kakelplatta med bild av "Kaba"